

Zapisnik

s 12. sastanka Radne skupine Istarske županije za ujednačavanje terminologije na talijanskom jeziku održanog u Bujama u utorak 7. ožujka 2023. godine s početkom u 10:00 sati

Prisutni:

Istarska županija-Regione Istriana – Marina Barbić-Poropat
Istarska županija-Regione Istriana – Viviana Viviani
Grad Rovinj-Rovigno – Stellina Garbin
Grad Rovinj-Rovigno – Verena Sošić Cerin
Grad Poreč – Edi Zarli
Grad Pula – Cristina Sodomaco Damijanić
Grad Novigrad – Lorraine Oplanić Marković
Grad Umag – Enver Jurdana
Grad Buje – Jelena Perossa
Odvjetnica Tiziana Paris

Gost: Italo Rubino, delegirani koordinator OIIFI-ja, DGT, Europska komisija

Dnevni red:

1. Usvajanje dnevnog reda
2. Usvajanje zapisnika s prethodne sjednice
3. Priopćenja koordinatorice
4. Ustanova vs zavod: analiza termina s pravnog stajališta (T. Paris)
5. Prevođenje u institucijama EU-a: primjeri dobre prakse i mogućnosti primjene u Istarskoj županiji (I. Rubino)
6. Razno

AD 1

Dnevni red usvojen je jednoglasno.

AD 2

Zapisnik je usvojen jednoglasno.

AD 3

Koordinatorica je sagledala stanje oko prijevoda zapisnika Radne skupine s talijanskog na hrvatski jezik, dogovorenog prije nekog vremena, za potrebe web stranice Istarske županije. Koordinatorica je rekla da nije dobila nikakve prijevode te da ona sama još nije stigla prevesti zapisnik koji joj je dodijeljen. Stoga je pozvala sve da započnu s prevođenjem zapisnika.

Koordinatorica je zatim izvijestila nazočne da kolegica Iva Ivančić iz Grada Pule u sljedećem mandatu više neće biti član Radne skupine jer su joj povjereni drugi poslovi te se više neće baviti prevođenjem. Na njezino mjesto dolazi Kristina Fedel Timovski. Još jedna kolegica koja će od idućeg mandata sudjelovati na sastancima Radne skupine je Gianna Fioranti. Ona prevodi za Grad Vodnjan, koji je za novi mandat odlučio imenovati svog predstavnika unutar Radne skupine.

Koordinatorica je zatim zahvalila svima koji su sudjelovali u radu skupine u prvom mandatu, a posebno Jeleni Perossa koja je, u čast gostu i povodom završetka mandata, priredila zakusku

Koordinatorica je zatim obavijestila nazočne da je došla do zanimljivih terminoloških otkrića u kontekstu usavršavanja iz talijansko-slovenskog pravnog prevođenja na Sveučilištu u Trstu koje pohađa:

- *possesso* nema isto značenje u građanskom i kaznenom pravu;
- *uso* i *utilizzo* nisu isto i samo su dvije od 7 različitih vrsta uživanja nekretnine (jedan od njih je i *comodato*, koji često odgovara hrvatskom *korištenje* kada se radi o poslovnim prostorima);

- u upravnom postupku pokretanje postupka može biti *d'ufficio* (po službenoj dužnosti) ili *su impulso di parte* (na zahtjev stranke), a potomje može biti ili *richiesta* (ako ga podnosi tijelo državne uprave) ili *istanza* (ako ga podnosi građanin).

Koordinatorica je primijetila da je u hrvatskom jeziku u zadnjih 20 godina riječ *zahtjev* zamijenila riječ *molba*. Obrasci koje građani popunjavaju kako bi nešto zatražili od nadležnih uvijek nose naslov *zahtjev*, što se obično prevodi kao *richiesta*, dok se *molba* prevodi kao *domanda*. Potrebna je pravna analiza tih hrvatskih pojmova, stoga ćemo pitati odvjetnicu Paris da pripremi tematsku prezentaciju.

Neriješene teme o kojima treba raspravljati u sljedećem mandatu Skupine su:

- titule tj. naslov uza stečeno zvanje;
- nazivi radnih mjesta (revizija);
- nazivi hrvatskih državnih, županijskih i gradskih institucija,
- *consiglio d'amministrazione*, *consiglio direttivo*, *amministratore delegato* (trgovačka društva i udruge);
- natječaj za zapošljavanje (predlagateljica Cristina Sodomaco Damijanić), *javni natječaj* i *javni poziv*.

AD 4

Tiziana Paris pripremila je prezentaciju u kojoj objašnjava što su: *ustanova (ente)*, *udruga (associazione)* i *zavod (istituto)*.

Ustanova, udruga, zavod su pravne osobe. U slučaju nejasnoća uvijek se treba pozvati na zakon: tko ih osnuje, tko su sastavni članovi i koju djelatnost obavljaju.

Ustanova na talijanskom je **ente**. Najbolji način da se utvrdi je li nešto trgovačko društvo jest provjeriti u Zakonu o ustanovama.

Ustanova (ente) osniva se za obavljanje neprofitne djelatnosti (obrazovanje, zdravstvo, kultura, sport, socijalna skrb i dr.), a mogu je osnovati država, jedinice lokalne samouprave (gradovi i općine) te fizičke i pravne osobe. Bavi se javnim djelatnostima i uslugama za građanstvo, npr. *ustanova za čuvanje starijih osoba*.

Javna ustanova (ente pubblico) osniva se za obavljanje djelatnosti koje su zakonom određene kao javnokorisne, npr.: *parkovi prirode (parchi naturali)*. Osniva ih država ili jedinica lokalne samouprave.

Ustanova može imati jednu ili više **podružnica (sedi distacate/ locali/ territoriali/ periferiche)**. Ostale podjedinice su: **odjel (sezione)**, **zavod (istituto)**, **centar (centro)**. **Podružnice** nisu pravne osobe. Zahtjev za upis *podružnice* u odgovarajući registar (što će biti tema jednog od sljedećih izlaganja odvjetnice Paris) mora podnijeti nadređena ustanova.

Koordinatorica ističe da se pojam *filiale* često susreće kao *podružnica*, no u talijanskom *filiale* se uglavnom koristi za banke, a ne za lokalne urede institucija.

Tijela *ustanove* su:

- upravno vijeće (*consiglio d'amministrazione?* ili *consiglio direttivo?*)
- ravnatelj (*direttore*)
- stručni voditelj (*dirigente/responsabile professionale/tecnico?*)
- stručno vijeće (*consiglio professionale/tecnico?*)
- druga nadzorna, stručna i savjetodavna tijela (*altri organi di controllo, professionali/tecnici e consultivi*)

Ente (ustanova) ima nadindividualne, tj. državne kvalitete.

Utvrdivši da je iz komparativne pravne analize pojmova *ustanova* i *ente* proizašlo da su te riječi prijevodni ekvivalenti u pravnom jeziku, koordinatorica želi pojasniti da se često riječ *ustanova*, u nekim nestručnim kontekstima, koristi kao sinonim za *institucija*. Naime, uvidom u online rječnik Hrvatski jezični portal vidi se da je u osnovnom leksiku **ustanova** sinonim za *institucija*, pa je u tom slučaju i u talijanskom jeziku moguće upotrijebiti prijevod **istituzione**. Nadalje, u službenom nazivu subjekata koji djeluju u području obrazovanja i zdravstva postoje pojmovi kao što su *predškolska ustanova*, *školska ustanova*, *zdravstvena ustanova*, gdje nije prikladno koristiti prijevod *istituzione* (*prescolastica, scolastica, sanitaria*) jer u talijanskom jeziku, u tom kontekstu obično govorimo o **istituto**

(*prescolastico, scolastico, sanitario*). Koordinatorica smatra da je uvijek potrebno razmotriti kontekst u kojem se pojam pojavljuje prije odabira talijanskog prijevoda **ustanova** (**ente** ili **istituzione** ili **istituto**).

Udruga je na talijanskom jeziku **associazione**, regulirana je Zakonom o udrugama (Legge sulle associazioni).

Udruge su upisane u Registar udruga.

Definicija pojma **udruga** je: svaki slobodan i dobrovoljan oblik udruživanja više fizičkih ili pravnih osoba s namjerom zaštite vlastitih osvajanja ili ljudskih prava i sloboda, okoliša i prirode, održivog razvoja i njihove humanitarne, kulturne, obrazovne, nastavna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informatička i druga uvjerenja i s ciljevima koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom. Udruga je neprofitna i ne ostvaruje prihod.

Udruga postaje pravna osoba upisom u Registar udruga Republike Hrvatske.

Društvo – obično se prevodi kao **associazione**, ali *udruga* se također prevodi kao *associazione*. Na talijanskom jeziku termin *società* obično odgovara hrvatskom *trgovačkom društvu*.

Skupština (assemblea) je najvažnije tijelo udruge (associazione).

Udruga imenuje jednu ili više pravnih osoba koje će je zastupati.

Hrvatski izraz "predsjednik predstavlja i zastupa" na talijanskom se prevodi kao "il presidente è il legale rappresentante". Ovaj pojam uključuje i "predstavlja" (npr. predstavlja udrugu na konferenciji) i "zastupa" (ovlašten je potpisivati dokumente).

Zavod se na talijanski obično prevodi kao **istituto**. Za to također treba konzultirati Zakon o ustanovama (Legge sugli enti). "Zavod" ili istituto je "ogranak" ustanove.

Nakon prezentacije odvjetnica Paris morala je napustiti sastanak zbog poslovnih obveza.

AD 5

Koordinatorica je ukratko predstavila dr. Itala Rubina, delegiranog koordinatora OIIFI-ja (Opservatorija institucionalnog talijanskog jezika izvan Italije). Italo Rubino, bivši voditelj Odjela za talijanski jezik Opće uprave za prevođenje Europske komisije (DGT, EK) u Bruxellesu i predsjednik REII-ja (Mreže za izvrsnost institucionalnog talijanskog jezika), ima dugogodišnje iskustvo u prevođenju i lektoriranju tekstova. S pet jezika u svojoj jezičnoj kombinaciji, itekako je svjestan poteškoća koje se javljaju pri prevođenju iz različitih jezičnih obitelji na talijanski jezik. Na sastanku je Italo Rubino predstavio stvarnost DGT-a i REII-ja, čiji je cilj brinuti se o odnosima s vanjskim jezičnim stručnjacima. OIIFI je zainteresiran za talijanski jezik tamo gdje je u upotrebi, i to ne radi širenja područja uporabe jezika, već da bi olakšao kontakte između stručnjaka i pomogao u pronalaženju rješenja. Na istarskom su tlu ostali tragovi latinskog, a već je postojao i autohtoni talijanski jezik. Talijanski ovdje ima svoj povijesni kontinuitet.

Naziv prezentacije bio je „Od Firence do Buja preko Bruxellesa: jesu li putevi talijanskog jezika beskonačni?“, i to ne slučajno jer Firenca je domovina talijanskog, Buje je malo mjesto ali dvojezični grad, a postoji nit koja povezuje Firencu i Buje prolazi kroz Bruxelles jer je tamo rođena inicijativa OIIFI. U europskim institucijama prevoditelj mora:

- uvijek poštivati presedane;
- primijeniti postojeće predloške i pravila;
- koristiti CAT alate (trenutno Trados);
- slijediti upute hijerarhije ili koordinatora (na primjer, *lead translators* su koordinatori koji prevoditeljima pribavljaju informacije o nekim problematičnim terminima i djeluju kao most između prevoditelja i autora teksta);
- koordinirati se s pravnicima-lingvistima i prevoditeljima drugih institucija.

Prije objave prevedeni tekst pregledava hijerarhijski nadređeni službenik. Taj korak osigurava kvalitetu prijevoda.

Korištenje informatičkih alata za prevođenje omogućuje:

1. lakši pronalazak presedana;
  2. umrežavanje s drugim kolegama i kolegicama;
  3. izradu vlastitih posebnih glosara i njihovo dijeljenje;
  4. učitavanje revidiranih i odobrenih prijevoda u memorije kojima kolege mogu pristupiti u bilo kojem trenutku;
  5. stvaranje značajnih sinergija za dobrobit cijele radne zajednice.
- Otuda važnost korištenja CAT alata.

REII je inicijativa koju je pokrenuo talijanski Odjel DGT pri EK-u.

Podijeljen je na 3 tematska foruma:

- 1) Neologizmi i novi pravni i ekonomski pojmovi
- 2) Rodna ravnopravnost u jeziku
- 3) OIIFI

Ciljevi OIIFI-ja su:

- poboljšati kvalitetu talijanskog jezika;
- doprinijeti usklađivanju nazivlja;
- doprinijeti širenju jasnih i pouzdanih tekstova u cilju boljeg razumijevanja između institucija i građana te talijanske, slovenske i hrvatske zajednice;
- stvoriti povoljnije uvjete za organiziranje kulturnih, gospodarskih i drugih aktivnosti.

Znanje koje bi OIIFI mogao podijeliti sa Skupinom u budućnosti:

- tijek rada u DGT-u;
- optimalno korištenje CAT alata;
- online terminološki alati, primjer: IATE;
- politika kvalitete.

Saslušavši problematiku koju je Radna skupina izložila, Italo Rubino napomenuo je kako bi bilo dobro dodatno osvijestiti čelnike istarskih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave:

- a) o softveru;
- b) o lektoriranju tekstova;
- c) o brizi o talijanskom kao materinskom i ciljnom jeziku prevoditelja;
- d) o terminologiji koja se, da bi bila točna i dosljedna, mora temeljiti na korištenju zajedničkih prijevodnih memorija i terminoloških baza podataka.

Izlažući osnovne probleme oko kupnje Tradosa, Italo Rubino spomenuo je mogućnost povlačenja sredstava iz fondova Europske unije kroz europski projekt.

Nakon što su iscrpljene sve točke dnevnog reda, sastanak je zaključen u 13:20.

Koordinatorica
Marina Barbić-Poropat

Zapisničarka
Viviana Viviani

KLASA: 024-04/23-03/01
URBROJ.: 2163-11/4-23-12